

Søstre Maren og Mette Aaskov fra Sandholts Lyndelse

På arkivet sidder vi med et julebrev fra Californien, dateret Piedmont den 30. november 1930. Brevet er skrevet af Mette til hendes broder gårdejer Hans Christian Aaskov i Sandholts Lyndelse, og det har ligget på Sinaivej 1 i mange år. For nylig fik vi brevet sammen med en masse andre spændende arkivalier fra Margrethe Aaskov, som var gift med Aksel Aaskov på Sinaivej 1. Aksel var søn af Hans Christian Aaskov, og brevet har altså ligget på gården i alle disse år, indtil Aksel og Margrethe flyttede til Faaborg. Nu skal vi høre, hvad Mette skriver.

Kære broder med familie

Mange tak for brevet jeg modtog til fødselsdagen, min tid har været så optaget lige siden, at jeg ikke har haft tid til skrivning – aldrig i mit liv har jeg udført så meget arbejde som i det sidste år.

Du har nok hørt at vi havde en syg mand her for 10 måneder og to sygeplejersker til at passe ham, - og selvfølgelig havde jeg at koge for dem alle.

Sidst i juni rejste jeg med familien til bjergene, hvor de har det nydeligste sommerhus nogen kan tænke sig – men godt med arbejde må I tro. For to måneder var vi 20 a 22 mennesker hver dag at koge for – tre store måltider om dagen, så I må tro, vi hvilte ikke på laurbærrene, når vi endelig kom til det. Ellen og Maren var jo med deroppe. Ganske vist får vi arbejdet godt betalt, men vi skal kunne forstå sagerne, og det skal gå hurtigt. vi kom tilbage til Piedmont den 15. september. Tilbage til hospital igen – og samtidig gæster fra Honolulu – datter med mand, barn og barnepige. Endelig døde mandens broder den 10. oktober, tænk han var næsten rædden før han døde af al den stærke medicin han havde fået. Efter den tid begyndte det med selskaber for datteren som først rejste tilbage nu den 19. november. Ja hendes lille pige var også dårlig og vi havde sygeplejerske indenfor i fire dage. Altid en eller anden ting i dette hus – men måske i alle hjem hvor de har rigeligt med penge.

Nu nærmer sig rask julen, så kommer den yngste søn også hjem – så familien bliver fem – og næsten altid gæster ind – så der er ikke så stor fare for, at vi lægger fedt på siderne – selv om vi lever rigt.

Jeg har ikke hørt fra Rasmus og Sidsel det sidste par år, måske ser de helst min fraværelse nu til sølvbrylluppet, at det er derfor de forholder dem tavs – men jeg har nu tænkt mig at komme alligevel. Ja, der skal nok være blevet pænt derude med den ombygning, og som du skriver Christian, med VC og træk og slip er jo nok så behageligt. Jeg husker endnu fra hjemme – at rende med spanden var ikke min yndest. Det er man hævet over her til lands, alle vegne går det med træk og slip.

Om alt går vel varer det jo ikke længe, før vi ses igen. De fem år er gået hurtigt – bare kedeligt at Maren med familie ikke kan komme med – men umuligt. Tiderne er dårligere end de nogensinde har været for dem, hårdt arbejde, ingen pris på nogen ting.

Ja, jeg vil slutte for denne gang med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår til hele familien. På gensyn i marts samt en hjertelig hilsen fra Mette.

Nu kan det være interessant at finde ud af Mettes oprindelse og færden, og hvordan hun er havnet i Californien.

Efter mange timers forskning fandt vi frem til følgende:

Mette er født den 27. september 1888 på Dærupgård i Flemløse Sogn. Hendes forældre, Carl Johan Hansen Aaskov og Kirsten Rasmussen blev gift i 1885, og de overtog Kirstens fødegård. I 1886 blev deres datter Sidsel født, året efter kom Hans Christian (broderen som Mette skriver hjem til) og et år senere blev Mette så født, og hun blev opkaldt efter sin farmor.

Det har været en alvorlig sag at blive fotograferet. Det er sikkert første gang børnene prøver det. Bagerst fra venstre: Mette, Sidsel og Hans Christian. Forrest fra venstre: Rasmine, Maren og Rasmus. 1896 - 97

I 1889 flyttede familien til Sandholts Lyndelse hvor Lars Johan overtog fæstegården på Sinaivej 5 efter sine forældre. I 1890 kom Maren til verden, og Mette og Maren blev knyttet tæt til hinanden.

I 1891 frikøbte Lars Johan gården fra Sandholt, det var samme år som sønnen Rasmus blev født, kun 13 måneder efter Maren. Rasmus døde året efter, og da en lille pige så dagens lys i 1894 blev hun opkaldt efter sin døde bror og fik navnet Rasmine. Året efter kom det syvende, og sidste barn, til verden. Han blev døbt Rasmus.

Børnene havde en tryk barndom, hvilket en fødselsdagshilsen fra Maren vidner om. Hun skriver et digt til sin far og heri hedder det: Jeg mindes så ofte den gang jeg var lille, når stundom tårer på kinden trille. Så op på dit knæ du mig kærligt tog, hvor en ranketur straks mine tårer forjog.

Mette var 10 år da tragedien ramte. Hendes mor døde og det ellers trygge hjem var i dyb krise.

Lars Johan havde en tvillingbror på Søndergade 5, og her kom Rasmine hen, medens den lille Rasmus blev i fødehjemmet. Lars Johan måtte have en husbestyrerinde, og det blev Gertrud Marie Marthedal fra gården Marthedal (Landevejen 2). Hun blev en god mor for børnene og hende og Lars Johan blev gift i 1904, skønt Gertrud Marie var 21 år yngre end Lars Johan. De fik sønnen Harald i 1907.

Mettes storesøster Sidsel blev i 1906 gift med Gertrud Maries bror

Rasmus, og de overtog Marthedal. Hvorfor Mette, ifølge brevet, ikke mener at hun vil være velkommen til deres sølvbryllup, kan der kun gisnes om. Mette var i hvert fald hjemme i maj 1931, for hun ses blandt gæsterne ved Frida og Magnus Larsens bryllup på Nørregade 28. Om hun så har været med til sin søster Sidsels sølvbryllup i marts vides ikke.

Vi ved, at Mette dygtiggjorde sig udi kogekunsten, hun var blandt andet husjomfru på Nybøllegård, og senere var hun et halvt år hos en konditor i Odense. Så var hun klar til at tage til Californien.

Vi ved ikke, hvornår hun rejste derover, der gættes på, at hun rejste nogle år efter, at hendes søster Maren var taget af sted.

Mettes søster Maren, som også omtales i brevet, var allerede i Californien i 1910, for da skriver hun den omtalte fødsels-

Mette er hjemme på besøg i Danmark. Her er hun fotograferet ved Frida og Magnus Larsens sølvbryllup i 1956. Ved hendes side ses pastor Harald Nordholm.

dagshilsen til sin far. Hun var på det tidspunkt lige fyldt 20 år. Det ses ikke, at hun blev gift i Sandholts Lyndelse Kirke, inden hun rejste, men vi ved at hun blev gift med Harald Marthedal, bror til Rasmus, som hendes søster Sidsel var gift med, (dobbelt svogerskab). Rasmus og Haralds søster Gertrud Marie blev som omtalt gift med Sidsel og Mettes far Lars Johan, så det bliver lidt indviklet.

For nogle år siden havde arkivet besøg af en, der kendte familien Marthedal i Fresno. Han var ansat i et firma der solgte rosiner, og hvem kender ikke mærket Sunmaid, fra de rosiner vi køber i Brugsen. Han fortalte, at Marthedal sammen med andre landmænd havde været med til at grundlægge en slags andelsfirma i 1912, hvor de kunne afsætte deres druer. Dette firma blev til Sunmaid, som jeg husker det blev fortalt, da vi havde besøg på arkivet.

Det var måske muligt at finde noget på nettet om Marthedalfamilien eller Sunmaidfirmaet. Som tænkt så gjort. Efter flere timers søgning fandt vi frem til en hjemmeside for "Marthedal Farms". På denne side kan læses at Harald Marthedal i 1903 som tyveårig tog til Fresno i Californien, for her havde andre fra hans familie og fødeegn taget ophold.

De første tre år arbejdede han forskellige steder, samtidig med at han studerede. Derefter købte han 20 ha landbrugsjord, rejste hjem til Danmark, giftede sig med Maren og sammen tog de til Californien. Maren blev enke i 1938, da Harald døde af lungebetændelse, 54 år gammel. Maren drev gården videre, indtil hendes søn Harald jun. tog over. I dag drives farmen af Harald seniors barnebarn Jon og oldebarnet Eric.

På farmen er der mere end 400 acres (160 ha) med druer til rosiner og 180 acres med blåbær.

Maren døde i 1978 i Fresno. Mette forblev ugift. Hun døde også i Californien, men hvornår vides ikke.

Dette digt blev offentliggjort i avisen i 1949